

Dušan Hovorka, Karel Komárek, Ján Chrapan, Daniel Bartko

Ako úspešne zvládať vedeckú prácu

Vademecum začínajúcich vedeckých a pedagogických pracovníkov

Knižka s ilustráciami Ivana Popoviča a s básničkami Lubomíra Feldeka, s viacerými úvodmi a závermi, s využitím zadnej strany obalu, životopismi autorov, prezentáciou sponzorov a v mäkkej väzbe má všetky črty, ktorými sa vyznačujú dnešné zahraničné bestselery. Na druhej strane komu bude slúžiť, keď komunita, ktorú má kniha osloviť, respektíve jej kvalitnejšia časť, je do nezanedbateľnej miery vytunelovaná práve zahraničnými vysokými školami? Možno konštatovať, že vládou deklarovaná „intelektuálna bezpečnosť“ štátu sa negarantuje. Svoje si pochopiteľne odkrojí aj privátna sféra a výskumníci sú metodikou tvorby štátneho rozpočtu na vedu vedení k šetrnosti, takže neviem, či si budú môcť knihu vo väčšom meradle kúpiť. Ale nezúfajme. Pomôže, ak sa toto vademecum bude vyskytovať na katedrách a v ústavných knižniciach a bude možné po ňom siahnuť, keď to bude potrebné. Predstavme si modelovú situáciu – doktorand donesie profesorovi na schválenie poster na vedeckú konferenciu a on povie: „Pán kolega, toto je čo? Už ste niekedy robili poster? Nie? Tak tu je kniha Hovorku a kol., tam sa hovorí, ako má poster vyzeráť. A nezabudnite mňa a pani docentku uviesť ako spoluautorov, ale to v knihe nenájdete, to tam autori zabudli dopísať.“

Skrátka, je to príručka a nie román na dovolenku pri mori. Informácie, ktoré obsahuje, sú cenné, nasávať sa musia v menších dúškoch. Pripomína mi famóznu knihu Hansa Selyeho, ktorý má v Komárne univerzitu – K záhadám vedy. (Mám ju v češtine). Do rúk sa mi dostala r. 1975, keď som už bol vedeckým pracovníkom a preto som ju strávil pomerne ľahko, v niečom som sa utvrdil, niečo korigoval, niečo som sa dozvedel. Úplnému začiatočníkovi môže knižka Hovorku a kol. pri súvislej čítbe spôsobiť ťažobu na hrudi, aj keď má iba 425 strán, Selye ich napísal o stovku viac.

Ak knihy už takto porovnávam, u Hovorku a kol. sú navyše vzorce komunikácie, reč tela, dokonca korektorské značky. Pre zmenu absentuje Selyeho typológia vedeckých pracovníkov, ako veľký šéf, ktorých nám pribúda neúrekom, alebo suchá laboratórna panna, ktorých je stále menej. Osobitne prínosná pre budúceho vedca a dúfajme aj intelektuála je pasáž na s. 380, ktorá je esenciou vedeckého poznania tvorcov knižky: *intelektuál je človek, ktorý vstúpi do „verejného priestoru“ a prinesie na trh svoju kožu*. Túto úlohu vedeckých

pracovníkov si treba pripomínať osobitne dnes, keď sú naši intelektuáli prevažne v ústraní, utmácaní politikou a krízou. Podľa Edwarda Saída by mali byť narušiteľmi *status quo*, odporcami stereotypov a stádových efektov.

V knihe som našiel aj odporúčanie, s ktorým sa nemôžem stotožniť, konkrétne o niektorých okolnostiach „vyhorenia“. K prevencii vraj patrí nerobiť viac vecí naraz. Ja vyhorím, ak sa zapodievam od rána do večera tým istým problémom a *time-sharing* režim je vhodná duševná relaxácia a záchrana, ak sa nám nechce behať po hrádzi pri Dunaji. A aká radosť, keď sa potom v priebehu jedného dňa dokončia dve zadania naraz.

Suma sumárum, je to zaujímavá knižka, užitočná na to, aby sa človek orientoval vo vedeckom remese. V ďalšej etape, keď čitateľ dozrie, môže siahnuť po Kapicovi alebo Feynmanovi. Z konkrétnych pripomienok iba to, že na str. 170, kde sú znázornené a vysvetlené gestá rúk, popri Churchillovom symbole víťazstva – vččku z ukazováka a prostredníka a popri palci smerujúcom nahor chýba palec otočený nadol. Na toto gesto sa musí mladý vedec pri úspešnosti grantových súťaží okolo desať percentuálnych bodov tiež pripraviť. Pripraví sa napr. tak, že si knihu otočí o 180 stupňov.

Srdečná vďaka, milí autori.

Prof. Ing. Štefan Luby, DrSc., Dr.h.c.
bývalý predseda Slovenskej akadémie vied
Február 2016